Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Thelogica universa - Ettenheim-Münster 107 - Tom. I

Cartier, Gallus

[S.l.], 1745

Caput sextum

urn:nbn:de:bsz:31-111007

Visual Library

ris revelata exprimuntur. Secundò modò 99.
de Sacris Scripturis judicat Ecclesia, cùm Sacros libros à profanis, certos et Canonicos à dubiis et apocryphis discernit: ex quo non sequitur, eam esse Scripturâ superiorem, sed tantùm ipsius judicium esse supra judicia privatorum hominum. Neque Scriptura est verior, aut certior, quia hic ab Ecclesiâ exponitur, sed privatorum sententia est verior, et certior, quando ab Ecclesiâ confirmatur.

Aut fortè licebit Adversariis de certis Scriptura libris judicare, non item Ecclesiæ? Ergo Synagoga ipsa, cùm in Canonem viginti duos tantum libros retulit, se Scripturâ superiorem ostendit? Ergo Veteres, quos sequi testantur Adversarii, Scripturâ superiores fuerunt, cùm modò hos, modò illos libros è Canone expunctos, aut in eum suscipiendos censuerunt? En quàm absurda st Adversariorum objectio.

Caput Sextum. 65.

De Obscuritate S. Scripturæ, et modò eam probè intelligendi. Item de multiplici illius sensu; et cujus sit germanum illius sensum tradere.

Hic statim initiò nobis adversùs nostræ Catholicæ doctrinæ hostes decertandum est. Hi enim apertè tueri videntur Sacram Scripturam claram esse, ita ut, quæ in ea paulò obscuriora fortè videntur loca, ab aliis clarioribus illustrentur, et exponantur; necnon ab iis facilè intelligantur, qui pii, fideles, prædestinatique eam reverenter, et attentè atque sine pravò affectu legunt.

At contrà Catholici omnes contendunt, Scripturam equidem quoad quædam Capita, ut sunt Deum existere, Christum Dominum esse natum, passum, et alia ejusmodi, quæ

846

cuique legenti per se patent, claram esse, attamen plerumque obscuritate involvi. quibuscum ponitur

Conclusio Prima.

Scriptura Sacra plerumque est obscura et intellectu difficilis; necnon in varios sensus interdum trahi potest.

Prob. Conclusio 1°. Ex S. Scripturâ. Da mihi intellectum, inquit pius utique Propheta David*, et scrutabor legem tuam ..... Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua.... faciem tuam illumina super servum tuum, et doce me justificationes tuas. Atqui eorum, quæ per se sunt evidentia, aut saltem aliunde exponuntur et illustrantur, intelligentia à Deô non petitur. Ergò p.

* Psal. 118.

Act. 8. Eunuchus Reginæ Æthiopum, vir utique pius, et fidelis, non intelligebat Isaiæ locum, quem legebat sedens in curru suo; interrogatus enim à Philippo: Putas intelligis, quæ legis? respondit: quomodò possum nisi aliquis ostenderit mihi? Ergò p.

Apostoli ipsi multa eorum, quæ à Christô dicebantur, non intelligebant, Matth. 13. v. 36. Item c. 16. v. 11. Lucæ 18. v. 34. Item c. 24. v. 29. et Act. 8. v. 31. *Accesserunt ad eum Discipuli ejus dicentes: edissere nobis parabolam Zizaniorum agri p. Ergò p.

* Matth. 13. v. 36.

Denique S. Petrus loquens de Epistolis S. Pauli, In quibus, inquit*, sunt quædam difficilia intellectu p. ubi notandum, ait Bellarminus*, Apostolum non dicere, esse quædam difficilia intellectu indoctis, impiis, et instabilibus, sed difficilia absolutè. Ergò p.

* 2. Pet. c. 3. v. 16.

* lib. 3. de Verb. Dei c. 1.

Præterea multa sunt in Scripturis, quæ primâ fronte videntur contraria, et falsa, proindéque difficultatibus plena, et disputationi obnoxia, prout ostendemus, ubi de singulis Scripturæ libris agemus. Ergò p.

Prob. 2do ex SS. Patribus. S. Irenæus lib. 2. cont. hæres. c. 28. aliàs 47. postquam in rebus creatis, et naturalibus plurima nos latere dixit, multa etiam in Scripturis obscura esse docet. In Scripturis, inquit, quædam absolvimus secundùm Dei gratiam, quædam autem commendamus Deo ..... ut semper quidem Deus doceat, homo autem semper discat, quæ sunt à Deo. 101. ~~tos.~~ 66.

Origenes, Alii quoque, inquit*, cordatiori scrutando Scripturam intellectum ejus invenire potuerunt, licèt re verâ sit multis locis obscura. * lib. 7. cont. Cels.

De Basilio et Gregorio Nazianzeno hæc scribit Rufinus*: Ambo nobiles, ambo Athenis eruditi, ambo collegæ per annos trecentum ..... solis divinæ Scripturæ voluminibus operam dabant, earumque intelligentiam non ex propriâ præsumptione, sed ex Majorum Scriptis, et auctoritate sequebantur; quos et ipsos ex Apostolicâ successione intelligendi regulam suscepisse constabat. * lib. ii. Hist. c. 9.

S. Joannes Chrysostomus in illud Joannis*: Scrutamini Scripturas: Non enim, ait, rem in superficie, et in promptu positam effodimus, sed quæ tanquam thesaurus profundè reconditur. Qui enim hujusmodi quærit, nisi summam adhibeat diligentiam, et laborem, nunquam quæsita inveniet. * Hom. 44. in Joan.

QG 49

* Auctor operis imperfecti duas affert rationes cur Scripturæ sint obscuræ: 1o Quia Deus voluit alios esse Magistros, alios discipulos. 2o. Ne si clara esset, non tam esset utilis, quàm contemptibilis. * Hom. 44. in Matth.

S. Ambrosius, Mare, inquit*, est Scriptura divina, habens in se sensus profundos, altitudinem Propheticorum ænigmatum. * Ep. 2. aliàs 44. ad Constantium.

S. Hieronymus fatetur*, se Alexandriam pervenisse, ut à Dydimo, quæ in Scripturis labebat dubia, sciscitaretur. Et * Præfat. Comment. in Ep. ad Ephes. q. 8.

a * quæst. 8. Epistolâ ad Algaziam*, Omnis, inquit, Epistola ad Romanos nimiis obscuritatibus involuta est.

Denique, ut alios quamplurimos omittamus, S. Augustinus hæc de Scripturæ sacræ obscuritate eloquitur*: Multis, et multiplicibus obscuritatibus, et ambiguitatibus decipiuntur, qui temerè legunt, aliud pro alio sentientes; quibusdam autem locis, quid vel falsò suspicentur, non inveniunt, ita obscurè quædam dicta densissimam caliginem obducunt. Quod totum provisum divinitùs esse non dubito ad domandam labore superbiam, et intellectum à fastidiò revocandum, cui facilè investigata plerumque vilescunt. Et Ep. 3. Tanta, inquit, est Christianarum profunditas litterarum, ut in eis quotidiè proficerem, si eas solas ab ineunte pueritiâ usque ad decrepitam senectutem maximô otiô, summô studiô, meliore studiô conarer addiscere. Et Epist. 119. c. 21. In ipsis sanctis Scripturis multò plura nescio, quàm scio. Denique lib. de fide et operib.* c. 15. et 16. fatetur sibi difficillimum esse intellectu locum illum 1. Cor. 3. Si quis autem superædificat super fundamentum &c. aitque, hunc esse unum ex illis locis, quos Beatus Petrus nonnit esse difficilia intellectu.

b * lib. 2. de Doct. Chr. c. 6.

67. Prob. 3tio Ratione Theologicâ. In S. Scripturâ duo considerari possunt, res nempè et modus, quibus illæ exprimuntur. Atqui secundùm utrumque Scriptura est obscura. Ergo &c.

Prob. min. 1o quantùm ad primum res, quas tradit Scriptura sunt summa mysteria de Trinitate Divinâ, de Incarnatione Verbi, de Sacramentis cœlestibus, de natura Angelorum, de operatione Dei in mentibus humanis, de æternâ prædestinatione, ac reprobatione, déque alìs arcanis et super-

naturalibus rebus, quæ non sine magnô studiô et labore, nec sine gravissimô erroris periculô investigantur; Imò magna pars Scripturæ vaticinia continet de rebus futuris, et vaticinia carmine Scripta, quibus certè nihil difficilius, nihil obscurius. Ergo p. 103.

Prob. 2do quoad 2dum id est, modum quo res in Sacrâ Scripturâ exprimuntur. 1o In illâ plurima sunt, quæ primâ fronte videntur contraria; prout patebit, ubi de singulis Scripturæ libris agemus. 2o continet multa verba, et orationes ambiguas. 3o Orationes imperfectas. 4o Præposteras. 5o Phrases Hebræis proprias. 6o Orationes plurimas figuratas, Tropos, Metaphoras, Allegorias, Hyperbata, Ironias, et alia id genus sine numerô prout legenti eam patet. Atqui hæc omnia obscuritatem præ se ferunt. Ergò p.

Confirmatur. Ideo Metaphysica difficilior, et obscurior est omnibus aliis naturalibus disciplinis, quia causas altissimas tractat. Atqui Sacra Scriptura de rebus longè altioribus agit. Ergò et ipsâ Metaphysicâ obscurior, et intellectu longè difficilior esse dignoscitur. 68.

Denique suffragatur unanimis Sacræ Scripturæ Interpretum tam Catholicorum, quàm Acatholicorum sententia. Si enim adeò clara est Scriptura, ad quid tot illius interpretationes et Commentaria? Unde inter ipsos Acatholicos tanta circa nonnulla Scripturæ loca exponenda dissensio? Numerantur apud ipsos, ut cætera taceamus, octoginta clarorum apud nos 69. 2da pag 80.

Catholicos istorum Christi verborum, Hoc est Corpus meum varia interpretationes. Clara ista verba videntur Luthero, et ipsius Sectatoribus ad stabiliendam realem, et substantialem Christi in Eucharistiâ præsentiam. Ex adversò clara videntur Calvino, et illius discipulis, ad eam rejiciendam, et solam virtutis præsentiam comprobandam. Quis litem hanc inter illos componet? Scriptura fortè? at de illius sensu controvertitur, et quisque eam ad se inflectere nititur. Igitur infinita propemodùm Scripturæ Interpretum volumina, et de illius sensu in plerimis locis inter Adversarios ipsos excitata discordia totidem sunt aperta obscuritatis illius argumenta.

70. Nec valet, quòd adversarii hac miserâ ratione sibi videantur posse clabi, ut scilicet eam claritatem iis saltem Scripturæ locis tribui velint, quibus, ut ajunt, Fidei Capitales Articuli continentur. Nam de ipsis etiamnum est controversia, quam prætensa hæc Scripturæ claritas nondum definire potuit. Et verò, an non unitas essentiæ in tribus distinctis personis; Divinitas Christi; Substantialis, et hypostatica Divinitatis cum humanitate conjunctio, p. sunt articuli capitales, seu fundamentales fidei nostræ? Attamen non ita clarè ac nitidè in Scripturis contineri visi sunt Arianis, Sabellianis, Nestorianis, Socinianis, quin ab iis protervè impugnati fuerint.

Ubi etiam in Scripturis expressè et clarè definitum, validum esse Baptismum ab Hæreticis collatum, nec licere idem reiterare? Ubi, inquam, clarè expri-

nitur, Patrem esse ingenitum? Patrem 105. ~~109~~.
inquit S. Augustinus*, in illis libris nunquam
ingenitum legimus, et tamen dicendum
esse defenditur. Ergò patet Scripturam
Sacram esse obscuram.

* Epist. 238. alias 174. n. 6.

Originem verò et causam obscuritatis S. Scriptura hanc esse ajunt SS. Patres, 71
quòd nempe sublimiora sint, quæ continet, mysteria, quàm ut humana mens ea attingere possit. Quòd nimia sit hominum corruptio, et infirmitas, quàm ut ~~humana mens~~ ea mysteria assequi ~~possit~~, et intellectu percipere possint: Animalisque ipse homo non percipit ea, quæ sunt Spiritûs Dei, inquit Apostolus*. Quod denique ipse Scripturarum loquendi modus sit obscurus, figuratus, et ambiguus.

* 1. Cor. c. 2. v. 14.

Porrò ad Scripturam probè intelligendam, seu, quod ad idem redit, ad genuinum ejus sensum eruendum hæ præcipuè servandæ sunt regulæ juxtà SS. Patres. 1°. Conferri debet cum Doctrinâ fidei, et morum. 2°. Conferri debet cum locô, tempore, et scopô personæ scribentis; personarum mutatio, et maximè in Prophetis difficilem intellectum facit, quæ si suis locis, causis, et temporibus reddantur, plana fient, quæ videbantur obscura. 3°. conferri debet Scriptura cum Scripturâ, sive Codex cum Codice, textus cum textu, id est, textus antecedentium et consequentium Scripturæ locorum cum locô dubiô, cujus genuinus, et à Spiritu Sanctô intentus quæritur sensus; si enim 72.

antecedentes, et consequentes textus cum eo conveniant, litteralis, et genuinus habebitur sensus. 4.° Conferri debet Sacra Scriptura cum Sanctorum Patrum sententiis; multum enim juvat ad genuinum attingendum Scripturæ sensum Sanctorum Patrum sententia; ad idam quippe respicere, et idâ in suis definitionibus uti solet Ecclesia: Unde in Conciliis fermè semper conclamatum, Hæc est fides Patrum: Ipsi quippe velut fidei nostræ depositarii, adeoque et ipsius Scripturæ sensûs semper habiti sunt. 5.° Denique, Conferri debet Scriptura cum Ecclesiæ judiciô: hæc namque regula est omnium præcipua, quâ genuinus Scripturæ sensus discernitur, et eruitur. Ecclesia enim infallibili pollet auctoritate verum tradendi Scripturarum sensum, prout mox demonstrabimus.

3tia pag 52

Hæ igitur sunt præcipuæ regulæ pro discernendô verô divinæ Scripturæ sensu, quæ tamen omninò inutiles evadent, nisi iis jungantur 1.° fides, quia nisi credideritis, non intelligetis, inquit Isaias*. 2.° Humilitas, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*. Et, Ubi humilitas, ibi sapientia*. Ipsêque Dominus: Confiteor tibi Pater, inquit*, quia abscondisti hæc à sapientibus, et revelasti ea parvulis. 3.° Conscientia puritas, quia in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore

* c. 7. v. 9.
* Jacobi c. 4. v. 8.
* Prov. 11. v. 2.
* Matth. 11. v. 25.

subditò peccatis*. 4to Oratio, quia 107.
non tam à libris, quàm à Deo Patre lumi-
num, et Scientiarum petenda est Scientia;
Da mihi intellectum, et scrutabor legem tu-
am: revela oculos meos, et considerabo mira-
bilia de lege tuâ, inquit Psalmista*. Un-
de S. Augustinus, Non solùm, inquit*, ad-
monendi sunt studiosi litterarum venera-
bilium, ut in Scripturis Sanctis genera loqu-
tionum sciant..... Verùm, quod est præci-
puum, et maximè necessarium, orent, ut in-
telligant 5to Assidua denique
divinæ Scripturæ lectio: Scrutamini Scrip-
turas, inquit ipse Christus*. Et Josue
c. 1. v. 8. Non recedat volumen legis hujus ab ore
tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus.
Attendite lectioni, inquit S. Paulus ad Timo-
theum c. 4. v. 13. exhortationi, et doctrinæ.
Et S. Hieronymus*, Tenenti codicem /: Scrip-
turæ sacræ :/ somnus obrepat, et cadentem
faciem pagina sancta suscipiat.

* Sap. 1. v. 4.
* Psal. 118. v. 18. et 34.
* Lib. 2. de Doct. Chr. c. 37.
* Joan. 5. v. 39.
* Ad Eustochium.

His de sensu S. Scripturæ probè intel- 73.
ligendò ita prælibatis, quotuplex ille sit,
modò exponendum.

Ac 1.o quidem generali divisione
sensus S. Scripturæ dividitur in verum, et
accommodatitium. Ille est, quem Deus
in Scripturis loquens mediatè vel immedia-
tè intendit, seu est id, quod Spiritus
Sanctus vult nobis per Scripturæ verba si-
gnificare. Iste verò, qui Scripturæ ver-
bis nec mediatè nec immediatè significa-
tus ad aliquid aliud simile applicatur;
quod passim apud S. Bernardum videre
est. Sic etiam Ecclesia in Breviario
illud Ecclesiastici de Noë prædicatum*,
Inventus est justus, et in tempore iraum-
diæ factus est reconciliatio, cuilibet Sancto
Confessori Pontifici adaptat. Imò

* c. 44. v. 17.

nonnulli Commentatores contendunt, Novi Testamenti Scriptores Veteris Testamenti textibus per accommodationem aliquando uti; idque probare conantur ex Matth. c. 2. ubi, inquiunt, per accommodationem laudantur hæc verba Osea c. 11. Ex Ægyptô vocavi filium meum: et hæc alia, Vox in Rama audita est &c ex Jeremia c. 31. Item ita, Aperiam in parabolis os meum, quæ laudantur Matth. 13. ex Psal. 77.

Verùm id absolutè non concedimus, enimverò quæcunque in Novô Testamentô scripta sunt, ea mediatè vel immediatè intendit Spiritus Sanctus, sive Deûm ex Veteri Testamentô illuc sint transcripta necne, quamvis per adaptationem ibi posita dignoscantur.

Ut verò sensus accommodatitius liceatè Scripturis adaptari possit, hæc præcipuè requiruntur, 1.º ut ad res pias applicetur; scelus quippe est, Scripturas transferre ad vitia, prophana, aliaque ejusmodi; mandatque Synodus Tridentina Sess. 4. ut omnes hujus generis homines, temeratores, et violatores Verbi Dei, juris, et arbitrii pœnis per Episcopos puniantur. 2.º requiritur, ut sensus iste non proferatur tanquam litteralis, aut mysticus. Adversùs ilos, qui sub hâc ratione sensum accommodatitium proferunt, graviter invehitur S. Hieronymus, Epist. ad Paulin. 3.º

24a
pag 52

Ut litteralis, aut mysticus sensus non tradatur velut accommodatitius. Peccavit in hoc Theodorus Mopsuestenus, qui ea omnia, quæ in Veteri testamentô de Christô, ejusque mysteriis prædicta sunt, de eo secundum rei eventum, accommodatitiè minimùm interpretabatur: sic hæc Psalmistæ verba, Non derelinques animam

meam in inferno contendebat, prædicta 109. ~~115.~~
esse de populo Israëlitico, non de Christo, ad quem nihilominus, inquiebat, propter rei eventum, hoc est, propter Christi resurrectionem Petrus Act. 2. ea per sensum accommodatitium transtulit. 4.to Denique requiritur, ut Scripturis sensus falsus per accommodationem non tribuatur. Contra hanc regulam peccabant Montanistæ tribuentes Montano, quæ Scriptura Paracleto tribuit. Hæ si observentur regulæ, et conditiones, tutè hujusmodi sensus Scripturæ tribui potest, non quidem, ut eo, tanquam firmo argumento, fidei et morum dogmata probentur, quippe qui à Spiritu Sancto nec mediatè nec immediatè proveniat. Hæc de sensu accommodatitio S. Scripturæ.

Verus autem Scripturæ sensus generali iterum divisione distinguitur in Grammaticalem, Litteralem, et Mysticum. 74.

Grammaticalis est ille, qui legentibus ultrò se primùm, solóque inspecto vocum sono ingerit: ita, cùm Deum poenitentiâ, atque irâ tangi, cùm illum ascendere, descendere, oculos et aures intendere legimus, sensus Grammaticalis Deum corpore constantem, et humanis affectibus obnoxium innuere videtur: verùm cùm Deum humanis hisce non detineri, fide docente, teneamus; hinc sensum Grammaticalem in his rejiciendum intelligimus.

Litteralis, qui etiam historicus, et externus dicitur, ille est, quem historia, res gestæ, et verba Scripturæ immediatè significant. Sic cùm legimus Abraham duxisse Agar ancillam suam, subindè

eam dimisisse; natum ex Sarâ Isaac, eúmque circumcisione initiatum; hæc omnia litterali, et historicô sensu nihil aliud significant, quàm quod ipsa historia exprimit; connubium nempe Abrahami cum Agar, Ortum Isaac &c.

Mysticus, seu Spiritualis Scripturæ sensus est ille, qui non per verba ipsa, sed per rem verbis significatam nobis à Spiritu Sanctô notatus est. Sic, quæ ad litteram dicuntur de egressu Judæorum ex Ægyptô, de transitu maris rubri, de manna, de aquâ, quæ fluxit ex petrâ &c. mysticè, seu Spiritualiter referuntur ad Baptismum, ad Redemptionem Christianorum, ad Eucharistiam, ad bona, quæ reperiuntur in Ecclesiâ Christi.

Sensus Mysticus, seu Spiritualis subdividitur in Allegoricum, seu figuratum; Anagogicum seu congruentem, et Tropologicum seu Moralem.

Allegoricus indicat ea, quæ ad fidem, et Ecclesiam militantem pertinent: Sic connubium Abrahæ cum Agar ancillâ suâ, quod postmodum eâ propter suum filiúque sui crimen è domô pulsâ solutum est, allegoricô sensu Synagogam designat, quæ nonnisi manipii lorô habita tandem criminum suorum meritô reprobata est: Sara autem legitima et libera Abrahæ uxor Ecclesiam, quæ Christi Sponsa est; Isaac populum electum, seu Christianum designat.

Sensus Anagogicus, seu Congruens est ille, quô quædam Scripturæ phrases ad vitam, et felicitatem æternam traducuntur. Sic Sabbatum, sive quies à Deô Hebræis injuncta aptissimè signifi-

cat Sanctorum æternam in cœlo requiem. iii. ~~115~~.
Sic etiam ingressus Israëlitarum in terram promissionis sensu mysticô congruè de aditu electorum in terram viventium, cœlum nempe, intelligitur.

Sensus Tropologicus seu Moralis est ille, qui regulas morum rectè instituendorum ex historiâ atque contextu Scripturæ profert. Sic ex verbis Deuteron. 25. v. 4. Non alligabis os bovi trituranti, alendos esse veritatis prædicatores rectissimè infert Apostolus 1. cor. 9. v. 10.

Sensus ergo Litteralis res gestas, et historiam; Allegoricus res fide certas; Anagogicus, quæ ad felicitatem æternam spectant; Tropologicus verò morum regulas respicit, juxta notos versiculos:

Littera gesta docet; quid credas, Allegoria;
Moralis, quid agas; quò tendas, Anagogia.

Hos omnes quinque S. Scripturæ sensus, videlicet Grammaticalem, Litteralem, Allegoricum, Anagogicum, et Tropologicum, unica vox Jerusalem præ se ferre videtur, nam juxta Grammaticalem significationem sonat Visionem pacis; litterali sensu est Judææ Metropolis; Allegoricô militans Ecclesia; Anagogicô Ecclesia triumphans; Tropologicô autem Anima justi, cujus Jerusalem aptissimus typus est.

Multiplex iste Sacræ Scripturæ sensus etiam manifestæ rationis locô esse potest, eam non ita claram esse, ac pertendunt Adversarii nostri, quin potiùs multis obscuritatibus involvi, nostrisque ideò argumentis, quibus id probavimus, stare suam firmitatem.

112.
~~110.~~ Qua ratione autem hac Sacra Scriptura obscuritas tollit, atque genuinus illius sensus haberi possit, paulò ante statutis regulis indicavimus, quarum praecipuam esse Ecclesiae judicium ibidem quoque significavimus, utpotè, quae infallibili pollet auctoritate, verum ac genuinum Sacrarum Scripturarum sensum tradendi; cui aperto cùm, licèt immeritò, obstrepent adversarii nostri, hinc illud hic paulò fusiùs stabilire operae pretium duximus, etti, quia cum iis prorsus coincidat, quae praecedenti capite circa auctoritatem Ecclesiae in determinando earundem Sacrarum Scripturarum canone disseruimus, et probavimus, sufficienter per illa stabilitum non ineptè arbitramur, nihilominus pro majori rei claritate et robore sit

75. Conclusio Secunda.

Ecclesia est Judex infallibilis germani ac genuini Sacrae Scripturae sensûs.

Prob. Conclusio, iisdem prorsus argumentis, tùm ex Sacra Scripturâ tùm ex Sanctis Patribus tùm ex ratione petitis, quibus cap. praecedenti ostendimus, quòd ad Ecclesiam pertineat determinatio et definitio Canonis Sacrarum Scripturarum; quippe ex quibus aperte deducitur, ad eam quoque pertinere, sensum earundem determinare, definire, ac judicare; enimverò praecipuè ex divinò duntaxat Sacrorum Librorum sensu Ecclesia eorundem Canonem repetiit. Quibus porò argumentis hoc addimus. Igitur

Prob. Conclusio 1.° Ex S. Scriptura. Ex Veteri Testamento. Aggaei 2. v. 12. Hisce Dominus populum suum

compellat: Interroga Sacerdotes legem. 113. Ergo lex Sacra, illiusque sensus à Sacerdotibus, seu Ecclesiæ Principibus, adéoque ab Ecclesiâ est requirendus.

Ex Novo. Act. 20. Attendite vobis, inquit Apostolus, et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Atqui ad eos tantum spectat jus tradendi germanum sensum Scripturæ Sacræ, quibus convenit jus docendi, et regendi populos: nam in jure docendi ac regendi continetur jus Scripturas explicandi. Ergo jus istud ad Episcopos, seu Ecclesiam pertinet.

Prob. 2.do Ex praxi et consuetudine Ecclesiæ, quæ controversias circa S. Scripturæ sensum exortas ultimatô semper definivit judiciô; et qui illius definitioni acquiescere renuerunt, tanquam hæretici perpetuò habiti fuêre, prout innumera penè exempla nobis subministrat Historia Ecclesiastica, ad quam, temporis angustiæ parcere volentes, adversarios nostros remittimus, ubi argumenti nostri veritatem invenient. Atqui id Ecclesia non potuisset, si ad ipsam non pertineret, verum et Germanum S. Scripturæ sensum tradere, et definire, ut patet. Ergo p. 76.

Pb. 3.tio Ex SS. Patribus, qui idipsum uno ore fatentur. 1.o S. Irenæus, Non oportet, inquit*, adhuc quærere apud alios veritatem, quam facilè est ab Ecclesiâ sumere, cùm Apostoli quasi in dives depositorium plenissimè contulerint om- 77.

x Cta pag 54

* lib. 3. adv. hæres. c. 4.

nia, quæ sunt veritatis..... Propter quod oportet..... quæ est Ecclesia, cum summâ diligentiâ diligere, et apprehendere veritatis traditionem. Ergo juxta S. Irenæum apud Ecclesiam quærenda est S. Scripturæ Sensûs veritas, illiusque traditio.

4 * De præscript. 2°. Ante ipsum Tertullianus docuit*, Non debere cum hæreticis disputari ex Scripturis: quia cùm possessio et intelligentia vera Scripturarum sit Ecclesiæ Catholicæ, prius debet constare quæ sit vera doctrina Ecclesiæ, et tunc ex illâ intelligendæ Scripturæ.

2 * lib. i. cont. Gesion. c. 32. 3°. S. Augustinus, Scripturarum, inquit*, etiam a nobis tenetur veritas, cum hoc faciamus, quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas. Item,

a * cont. Epist. fund. c. 5. Ego verò, inquit*, Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas.

6 * In Commonit. 4°. Vimentius Lirinensis, Quia, inquit*, Scripturam Sacram pro ipsâ sui altitudine non uno eodemque sensu omnes accipiunt, sed eadem eloquia aliter atque aliter alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot idii sententiæ erui posse videantur. atque idcirò multum necesse est, propter tantos tam varii erroris anfractus, ut Prophetica, et Apostolica interpretationis linea Secundùm Ecclesiastici et Catholici sensûs normam dirigatur, p. idest, ut ipse ibidem apertè ostendit, Secundùm normam Sensûs Ecclesiæ Catholicæ.

Prob. denique Rationibus Theologicis. 1º Prævidit Deus, multas in Ecclesiâ exorituras difficultates, et controversias circa fidem, adeoque circa Scripturarum Sensum, utpotè undè veræ fidei capita eruuntur. Ergo debuit Judicem aliquem providere Ecclesiæ Suæ, qui ultimatô et infallibili judiciô eas controversias finiret, verúmque ac germanum Scripturæ Sensum aperiret. Atqui talis Judex est Ecclesia; quippe quæ est columna et firmamentum veritatis, et cui Christus usque ad finem mundi se adfuturum, et adversùs quam inferi portas nunquam prævalituras esse promisit. Ergo p.

2º Si non esset aliqua externa auctoritas, nempe Ecclesia, quæ posset tradere certum Scripturarum Sensum, tunc Deus videretur malè consuluisse electorum saluti. Atqui hoc dicere est impium. Ergo p. Pb. Sequela Maj. 1º Ex electis plures sunt, qui Scripturarum Sensum examinare non valent, aut præ linguarum imperitiâ, aut præ mentis hebetudine. 2º Ex electis nonnulli sunt, qui adhuc in hæresi degunt. Atqui hi converti non possent ex defectu auctoritatis cujusdam externæ, à qua fidei doctrinam Sacrâ Scripturâ contentam acciperent. Ergò necessaria est hujusmodi auctoritas, à qua Scripturæ Sensum accipiant. Hæc autem auctoritas in solâ Ecclesiâ residet, p.

3º In judiciis profanis et sæcularibus necessarius est Judex vivus, qui ex Lege ejúsque Sensu à se expositô

inter litigantes sententiam ferat, cui illi acquiescere tenentur. Ergo etiam multò fortiori ratione, in judiciis Ecclesiasticis fidémque spectantibus, necessarius est vivus Judex, qui Scripturæ, quâ fides continetur, sensum explanet, atque juxtâ illum sententiam inter litigantes pronuntiet, cui illi acquiescere tenentur. Subsum. Atqui talis Judex est sola Ecclesia. Ergo p. Certè nullam hîc disparitatem afferre poterunt adversarii. Ergo p.

4°. Prob: argumentô ab ipsis Adversariis subministratô. Calvinistæ ipsi ad auctoritatem plenariæ Synodi Dordracenæ, quæ Ecclesiam, seu potiùs Societatem suam velut exhibebat, confugerunt, ut exortam inter *Arminianos seu Remonstrantes ex unâ parte, et Gomaristas ex alterâ molestam de gratiâ et prædestinatione controversiam, ex variô Scripturæ sensu profectam dirimerent. Quin et in Synodô Alesiensi an. 1620. in Galliis celebratâ decretum est, ut omnes, et singuli juramentô affirmarent, se Statuta Dordracenæ quibus Scripturæ sensus circa gratiam et prædestinationem exponebatur, recipere, ac doctrinam Arminianorum rejicere. Et cap. 5. Disciplinæ Ecclesiasticæ, art. 31. Ubi sermo est de disputationibus, quæ circa doctrinam vel disciplinam Scripturæ sensûs expositione confirmatas oriri possunt, dicitur, quòd, si neque privata monita, neque colloquium, neque Provincialis Synodus finem his controversiis imponere potuerint, ad Synodum Nationalem causa sit remittenda, ut ibi Supremô ac definitivô judiciô fi-

* Arminiani ab Arminiô Universitatis Lugdunensis Batavorum Professore sic dicti, qui cùm doctrinam Calvini de gratiâ et liberô arbitriô omninô improbabilem sensisset, ad doctrinam Ecclesiæ redit, contenditque, dari gratiam universalem omnibus hominibus concessam; atque in hominis potestate et arbitriô semper esse gratiam rejicere, aut eidem consentire p. Eidem obstitit Gomarus, unde Gomarista, atque postea Calvinum, et cum omnibus Calvinistis, dari gratiam particularem solis prædestinatis contendit.

niatur, lege omnibus impositâ, ut Concilii Statutis se se subjiciant; sin' verò reluctentur, ejiciantur ab Ecclesiâ. Ergo ipsimet Adversarii nostri Controversias de fide, adeoque de Scripturæ sensu Ecclesiæ committunt, quæ idas definitivô judiciô definiat, sensúmque Scripturæ circa idas determinet. Ergo sola Ecclesia pollet auctoritate Scripturæ sensum determinandi, et definiendi.

Solvuntur Objectiones
Contra primam Conclusionem.

Ob. 1º Idud Deuteronomii 30. Mandatum, quod ego tibi præcipio hodie, non est supra te, nec procul positum, nec in coelô situm, neque trans mare ꝑ. Atqui hoc textu innuitur facilitas intelligendi Scripturam, quæ hic mandati nomine designatur. Ergo ꝑ.

Resp. neg. min. Locus enim iste non agit de facilitate intelligendi Scripturas, sed de facilitate implendi præcepta Decalogi, quæ Mandati nomine duntaxat intelliguntur, vel ea percipiendi, utpotè naturalia jam cuivis cordi inscripta; et quæ Moyses Judæis jam explicaverat, ipsique se percepisse fassi fuerant, ac observaturos promiserant.

Ob. 2do Idud Psal. 18. Præceptum Domini lucidum illuminans oculos. Et idud Psal. 118. Lucerna pedibus meis verbum tuum. Item idud Prov. 6. Mandatum lucerna est, et Lex lux. Ergo ꝑ.

Resp. hic non agi de universis Scripturis, sed tantùm de præceptis Do-

117.

cessam, necnon decretum positivum tam reprobationis pro aliquibus, quàm prædestinationis pro cæteris. Quam Gomari opinionem amplexa est Synodus Drodracena anno 1618. celebrata, atque Arminii doctrinam damnavit. Alio nomine Arminiani Remonstrantes dicti fuêre, barbarâ quidem et è gallicô transumptâ dictione, ob libellum, cui gallicum præfecêre titulum Remontrance, Belgii foederati ordinibus seu Statibus universis ab ipsis oblatum, in quo præcipuos fidei suæ articulos exponebant.

79.

80.

mini, quæ dicuntur lucida, lucerna, et lux, quòd intellecta dirigant hominem in operandô. Vel si de universis Scripturis hæc loca intelligi contendas, dicimus, eas esse lucidas, imò lucernam, et lucem, non quòd facilè intelligantur, sed quòd intellectæ mentem illustrent.

81. Ob. 3tio Matth. 5. Vos estis lux mundi, inquit Christus Discipulis suis. Ergo et eorum prædicatio, et Scripturæ erunt clarissimæ.

Resp. neg. cons. loquitur hû Christus de luce exemplorum probitatis, et morum, unde statim subdit: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Vel si eum de luce doctrinæ loqui velis, id ita intelligimus, ut Apostolorum Scripturæ semel intellectæ mentem illustrent, et ab eâ errorum tenebras procul arceant, non quòd ad intelligendum sint faciles.

82. Ob. 4to Summa totius Scripturæ, quæ in præceptis Decalogi, Symbolô, oratione Dominicâ, et Sacramentis consistit, habet in Scripturis apertissima testimonia. Ergo est apertissima.

Resp. neg. ant. Si enim tam clara essent in Scripturâ testimonia de omnibus e. g. Symboli articulis, et Sacramentis momentô omnes de illis controversiæ finirentur. At non ita est; gravissimæ enim extant controversiæ de Symboli Articulis, ac Ecclesiæ Sacramentis, non modò Catholicos inter et Acatholicos; sed et hi inter se ipsos circa ea dissident. Cæterùm apertum est, Vaticinia Prophetarum, Canticum Canticorum, Apocalypsim, et alia quamplura, quæ Scripturâ Sacrâ continentur, esse obscurissima.

119.
Ob. 5.to Hoc discrimen inter Novum ~~123~~. 83.
et Vetus Testamentum interedit, quòd in
Veteri Scriptura fuerit liber signatus*; In d
Novô autem sit apertus*. Aperuit enim * Isaia c. 29.
agnus ocissus librum, et in e * Apocalyp. 5.
morte Domini velum Templi scissum est. Ergo &c.

Resp. Discrimen utriusque Testamenti in hoc consistit, quòd in Veteri non solùm Sententiæ Scripturarum, sed etiam mysteria Christi non intelligerentur, quia omnia erant tecta figuris; et propterea dicitur Isaia 29. liber signatus tam scienti litteras quàm nescienti. At in Novô Testamentô, quia Christus impleverit figuras, et prophetias; etsi multi non intelligant Sententias Scripturarum, intelligunt tamen ipsa mysteria Redemptionis.

Ob. 6.to S. Augustinus hæc eloquitur*: Magnificè, et salubriter Spiritus 84.
Sanctus ita Scripturas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret, obscurioribus autem fastidia detergeret, nihil enim ferè de illis obscuritatibus eruit, quod non planissimè dictum alibi reperiatur. Ergo juxta S. Augustinum Scripturæ plerumque sunt claræ, et si quæ in eis obscuriora quædam occurrant loca, ab aliis illustrantur. f * l. 2. de doct. christ. c. 6.

Resp. neg. cons. S. Augustinus hic non loquitur de omnibus Scripturæ locis, addit quippe istud adverbium ferè: nec immeritò, nam quædam reperiuntur in Scripturâ textus obscurissimi, qui per alios nequaquam explicari possunt, ut magna pars Apocalypsis, principium, et finis Ezechielis, &c. Deinde hoc ipsum est difficile, invenire nimirum id, quod uno locô obscurissimè dicitur, ubi eam

170. aperte dicatur: alioqui quomodò diceret idem S. Doctor*, se plura in sacris litteris nescire, quàm scire? Quin etiam, quòd loca illa, quæ uni videntur apertissima, alteri obscura videantur.

g * Ep. iig. c. 21.

89. Ob. 7mo S. Chrysostomus Hom. 3. de Lazaro, postquam ostendit, Philosophos obscurè locutos esse, addit, Apostolos verò et Prophetas omnia manifesta, et clara fecisse, ac exposuisse, ut per se quisque discere possit ea, quæ dicuntur, ex sola lectione. Et Hom. 3. in 2. ad Thessal. ait, omnia clara esse ex Scripturis divinis. Ergo &c.

Resp. Chrysostomum ad exercitandum teporem multorum, qui possent, si vellent, magnò cum fructu Scripturas legere citatis locis uti amplificationibus. Nam alioqui iisdem locis affirmat, Scripturas esse difficiles. Item Hom. 10. in Joan. monet Auditores, ut, antequam ad Conionem veniant, lectionem prælegant, et quæ obscura sunt, notent, ut à Conionatore explicationem accipiant. Denique Hom. 44 in Eundem, clarissimè docet, Scripturas esse obscuras, ut supra adnotavimus.

86. Ob. 8vo Patres probant sententias suas ex Scripturâ; sed non debet probari notius ex minùs notò. Ergo Scripturæ sunt clariores, quàm Commentaria Patrum.

Resp. ~~dictorum~~ Notiorem esse Scripturam Patrum sententiis notitiâ veritatis, quæ videlicet mentem magis ad sui assensum trahat, non verò notitiâ verborum, quæ in perspicuitate sententiarum consistit. Patres ergo sententias suas Scripturarum testimoniis confirmant, quia notius est, verum esse, quod in Scripturis habetur, quàm quod habetur in Patribus, et tamen idem Patres commentariis suis

Pr. 4
57

Scripturas illustrant, quia verba illarum sunt obscuriora, quàm Patrum verba. 121.

Ob. 9.no Patres primitivæ Ecclesiæ sine Commentariis Scripturas legerunt, et idem posteà fecerunt omnes alii Veteres. Ergo et nos easdem sine commentariis legere possumus, adeoque sunt claræ. 87

Resp. neg. ant. Idenim nullo argumentô firmari potest, quin contrarium innumeris penè exemplis demonstrari potest.

Dicimus ergo, primos Patres, qui ipso Apostolorum tempore, vel statim post Apostolos floruerunt, non quidem legisse commentaria, quippe cùm nulla essent; sed tamen adiisse viva commentaria, Apostolos nempe, et eorum Discipulos, nec propriô ingeniô Scripturas intelligere voluisse. Ita de se ipsis testantur inter alios Papias apud Eusebium*, et Clemens Alexandrinus*, lib. 1. Strom. Deinde Justinus, et Irenæus coeperunt Commentaria scribere in divinas litteras, prout refert Hieronymus*; Similiter quoque posteriores antiquiorum Scripta evolvere inceperunt, quod de Basiliô et Gregoriô scribit Ruffinus*, et de se ipso Hieronymus*. Et deinceps multi alii.

Ob. 10.mo Si Scriptura esset obscura, videretur Deus studiô voluisse decipere homines, tali adhibitô loquendi modô, quem sciebat, non facilè ab eis intelligi posse. Atqui hoc dicere sapit impietatem, et blasphemiam. Ergò ꝓ.

Resp. 1.o retorq. arg. quoad illas Scripturæ partes, quas ipsimet Adversarii obscuras esse fateri coguntur, ut sunt Prophetiæ, Psalmi, et alia quamplurima Veteri Testamentô contenta, imò illud ferè totum, ut quod nonnisi umbra fuerit, et figura in-

h * lib. 3. Hist. c. ult.

i * de vir. Illust. in Joan.

k * lib. 11. Hist. c. 9.

l * Præfat. in Com. ad Ephes. 88.

122/120. tuitu Novi. In Novo autem Testamento Parabolæ Evangelicæ, quarum sensus et explicatio non ubique obvia est; et, ut alia prætermittamus, Apocalypsis, quam se non intelligere ultro fassus est Lutherus. Quis autem inde concludat, Deum nos deripere voluisse?

Resp. 2do Deo fuisse liberum, nobis hoc, vel alio modo, magis, vel minus clarè loqui in Scripturis; cujus rei si rationem à nobis expetas, tibi cum Augustino respondebimus, hic totam facti rationem esse potentiam agentis; Deique voluntatem, et sanctissimum beneplacitum adoramus. Duas tamen obscuritatis Scripturarum rationes supra ex auctore Operis imperfecti adnotavimus, quas vide.

Solvuntur Objectiones
Contra secundam Conclusionem.

89. ~~123.~~ Ob. 1o. Illud Isaiæ c. 54. v. 13. Omnes universos filios tuos doctos à Domino. Ad quod referri potest illud Joannis c. 6. v. 45. Erunt omnes docibiles Dei. Ergo quilibet esse potest judex veri ac genuini Scripturæ sensûs.

Resp. neg. cons. Non loquitur hic Isaias, nisi vel de doctrinâ Evangelii, quam Deus ipse, Christus scilicet, prædicavit et docuit, prout hoc loco exponit Cyrillus. Vel de gratiâ Spiritûs sancti, quâ homo movetur, et suaviter impellitur ad credendum, et amandum, ut exponit Augustinus*. Et hoc etiam sensu intelligendus est adductus textus Joannis.

m * lib. de grat. Chr. c. 12. et 13. ac 14. Item Tract. 3. in Ep. S. Joan. n. 13.

90. Ob. 2do Illud Jerem. c. 13. v. 34. Non docebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum dicens, cognosce Dominum; omnes enim cognoscent me à minimo eorum usque ad maximum. Paulo ante dixerat Dominus*, Dabo legem meam in visceribus eo-

n * Ibid. v. 33.

rum, et in corde eorum Scribam eam, et ero eis in Deum. Ergo &c. 123. ~~127~~.

Resp. 1º cum S. Augustino*; Idis verbis Dabo legem meam &c. Significari gratiam Novi Testamenti, fidem nempe per charitatem operantem, quam Deus diffundit in cordibus nostris, ut non solùm sciamus, sed impleamus divina mandata. Idis autem: Et non docebit ultra &c. Significari præmium fidei beatitudinem scilicet, in qua omnes electi videbunt Deum facie, ad faciem.

* lib. de Spir. et litt. c. 24.

2. 58

Resp. 2do Hic Propheta non loquitur de mysteriis absconditis Scripturarum, sed de cognitione unius Dei; quam Prophetiam adimpletam cernimus. Nam Gentiles, et Idololatræ conversi sunt ad fidem, ipsique Judæi olim ad idololatriam proclives, et Turcæ, licèt impii, unum Deum nobiscum colunt.

Ob. 3tio Idud Matth. c. 23. v. 8. Vos, autem, ait Christus ad Discipulos suos, nolite vocari Rabbi, unus est enim Magister vester Christus. Ergo ab ipso solo, non ab Ecclesiâ seu Ecclesiæ Præpositis, qui perperam hic sibi Magistrorum officium arrogant, sensus Scripturæ expetendus est. 92.

Resp. neg. cons. Non prohibet Dominus nomen et officium Magistri, sed honoris illius ambitionem, et affectationem. Apostolus enim ipsemet se Doctorem et Magistrum Gentium appellat, 2. ad Timoth. 1. Ergo locô citatô Christus monet duntaxat Discipulos suos, ne ad imitationem Scribarum, et Pharisæorum primas ambirent Cathedras, et affectarent salutari ab hominibus Rabbi. Deus equidem solus Magister est, dum per se ipsum interioris gratiæ influxu mentem illustrat, ac voluntatem movet, quando Pasto-

res, et Doctores exteriùs insonant, verbum Dei annuntiando: nisi enim Deus ad externam verbi sui prædicationem aures cordis interiùs aperiat, evanescit illa, ac planè inutilis ad salutem evadit. Ita S. Augustinus*.

* p Tract. 3. in Ep. Joan. n. 13.

93. Ob. 4to. Si à Judiciô Ecclesiæ verus Scripturæ sensus pendet, tunc pendet à verbô hominum. Atqui hi sunt fallibiles. Ergo debilissimô nititur fundamentô.

Resp. Verbum Ecclesiæ non esse omninò verbum hominum, id est, verbum errori obnoxium, sed aliquo modô Verbum Dei, prolatum nempe assistente, et gubernante Spiritu Sanctô, prout ipsimet testati sunt Apostoli simul congregati Act. 15. v. 28. Visum est Spiritui Sancto, et Nobis &c.

Caput Septimum
De Variis Sacræ Scripturæ editionibus, et Versionibus.

94. De Variis Sacrarum Scripturarum editionibus et versionibus præsenti Capite acturis nobis animus non est, ideas omnes omninò commemorare, quæ variis temporibus, variisque linguis lucem publicam aspexêre. Cùm enim eæ penè sint innumeræ, neque earum, et si prolixa, quædam nomenclatura adeò magnam utilitatem præ se latura videatur, meritò huic labori supersedimus, eoquòd instituti nostri rationem excedere videatur; breves enim, quantùm licet, et utiles duntaxat esse cupimus.

Igitur eas solummodò Sacræ Scripturæ editiones, et Versiones hîc referemus quarum fecit mentionem Bellarminus*. Reliquarum Catalogus videri potest apud P. le Long Oratorii Presbyterum, librô, cui titulum fecit, Bibliotheca Sacra, et apud D. Calmet in suâ Bibliothecâ Sacrâ, quam suo Biblico Dictionario præfecit. et in eodem Dictionariô Verbo Biblia.

* De Verb. Dei lib. 2.